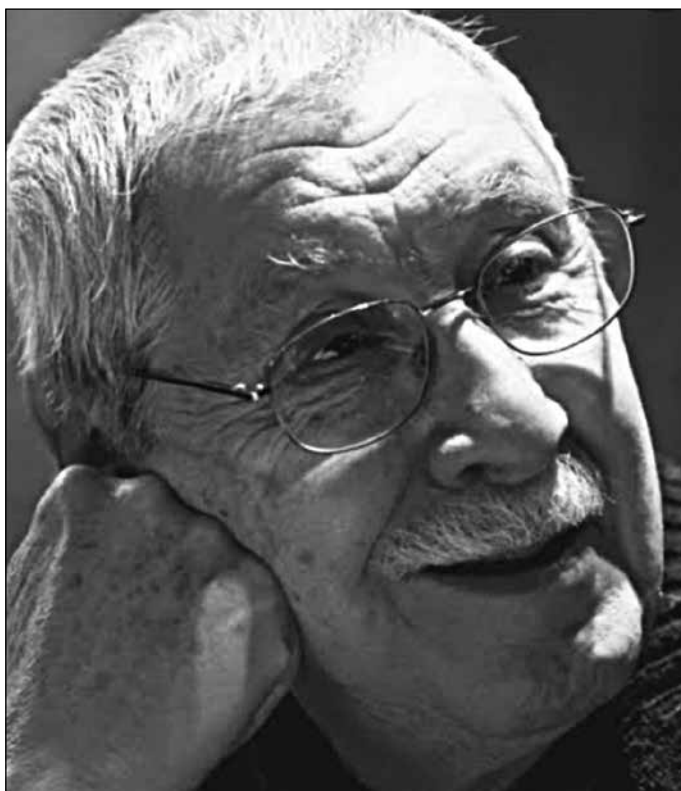

Julio López Gallardo
(1941–2020)

Cześć Jego pamięci

Komitet Redakcyjny

JERZY OSIATYŃSKI*¹

Julio López Gallardo

Przyjechał do Warszawy w 1966 r., aby pod kierunkiem Michała Kaleckiego kontynuować studia nad rozwojem krajów, które w tamtych latach nazywaliśmy „Trzecim Światem”. Wcześniej ukończył z wyróżnieniem studia ekonomiczne na Uniwersytecie Chilijskim (pod kierunkiem Osvaldo Sunkela). Podczas ostatnich lat tych studiów pracował jako asystent naukowy w Chilijskim Instytucie Stali, a od października 1964 otrzymał asystenturę na Uniwersytecie w Concepción, gdzie rozpoczął studia podyplomowe na kierunku ekonomii sektora publicznego i badań ilościowych. Już na początku 1966 roku, w najpoważniejszym wówczas czasopiśmie ekonomicznym w Ameryce Łacińskiej, zamieścił artykuł będący rozwinięciem i reinterpretacją twierdzenia Maurice’a Dobba w sprawie wyboru technik produkcji w warunkach nieograniczonej podaży siły roboczej, a kilka miesięcy później te rozważania kontynuował na łamach wychodzącego w Buenos Aires „Desarrollo Económico” (zob. López 1966 i 1967)².

Te rozprawy zapewniły Lópezowi państwowe stypendium na studia doktoranckie w Europie. Wraz z żoną Judith podróż zaczęli od Włoch, skąd za rekomendacją włoskiego środowiska Lópezza skierowali się do Warszawy. Przyciągnęła go tu sława prowadzonego przez Kaleckiego oraz Ignacego Sachsa w Szkole Głównej Planowania i Statystyki (SGPiS) Wyższego Kursu Planowania dla ekonomistów, działaczy gospodarczych i planistów z krajów rozwijających się. Była

---

* Prof. dr hab. Jerzy Osiatyński, Instytut Nauk Ekonomicznych, Polska Akademia Nauk, ORCID: 0000-0001-5539-2556; e-mail: jerzy.osiatynski@gmail.com

¹ Profesor Antonii López Villavicencio z Uniwersytetu Paris Nanterre oraz Profesorowi Janowi Toporowskiemu dziękuję za udostępnienie dodatkowych informacji biograficznych o Julio Lópezie, które wykorzystałem w tym wspomnieniu, profesorowi Marcinowi Kuli – za życzliwe uwagi do jego wcześniejszej wersji, a pani Barbarze Krzyżanowskiej za ułatwienia w czasie pandemii dostępu do archiwów Uniwersytetu Warszawskiego.

² Z krytyką przez Michała Kaleckiego propozycji Dobba–Sena, uzasadniających racjonalność stosowania kapitałochłonnych technik produkcji przy istnieniu nieograniczonej rezerwy siły roboczej, podczas gdy Kalecki rekomendował stosowanie w takich warunkach technik o możliwie niskiej kapitałochłonności (zob. M. Kalecki, 1963/1984, r. 10; zob. też tamże, s. 300–301), López zapoznał się dopiero po przyjeździe do Polski.

to, obok międzyuczelnianego seminarium Uniwersytetu Warszawskiego i SGPiS poświęconego zagadnieniom planowania rozwoju gospodarczego krajów Trzeciego Świata (które Kalecki prowadził wspólnie z Czesławem Bobrowskim) oraz obok istniejącego na SGPiS już od 1961 roku Międzyuczelnianego Zakładu Problemowego Krajów Słabo Rozwiniętych, trzecia instytucja naukowa, której Kalecki zapewniał naukowy standard, prowadził na nim wykłady i seminaria, wywierał ogromny wpływ na jego program i sprawował naukową opiekę nad wieloma pracami naukowymi. Ustalając program Kursu, dbał o to, aby jego uczestnicy sami mogli sobie wyrobić możliwie obiektywny sąd o mechanizmach funkcjonowania centralnie planowanej gospodarki, tak o jej zaletach, jak i słabościach. Ten obiektywizm zapewniał Kursowi poparcie ze strony wielu organizacji wyspecjalizowanych ONZ, a niepokoił zwłaszcza amerykańskich polityków konserwatywnych, którzy Kurs uznawali za „właśnie dlatego szczególnie niebezpieczny, że nie prowadzący żadnej indoktrynacji” (Osiatyński, w: Kalecki 1985, s. 312).

Wśród latynoamerykańskich uczestników Wyższego Kursu przeważali działacze gospodarczy różnego szczebla, nie zawsze z ekonomicznym wykształceniem. Na tym tle López był studentem wyjątkowym. Aż do przeprowadzonego przez Augusto Pinocheta w Chile w 1973 r. przewrotu i zaprowadzeniu dyktatury wojskowej, na Uniwersytecie chilijskim wielki wpływ miały teorie Raúla Prebisha, zwłaszcza w obszarze problemów rozwoju krajów Ameryki Łacińskiej (zob. Prebisch 1950), jak i jego działaniami jako Dyrektora Generalnego Komisji Gospodarczej ONZ do spraw Ameryki Łacińskiej (1950–1963) i współtwórcy (obok Hansa Singera i Celso Furtado) koncepcji „ekonomii strukturalnej” i „teorii zależności”. Wreszcie, w latach studiów López w Chile, Prebisch był Sekretarzem Generalnym UNCTAD I (1963–1969) i zwracał szczególną uwagę na potrzebę opierania strategii rozwoju na wewnętrznych reformach raczej niż na pomocy zagranicznej i López te opinie Prebisha podzielał³. Nie było więc dziwne, że po przyjeździe do Warszawy López zainteresował się głównie rozwijaną przez Kaleckiego od wczesnych lat 50. XX wieku koncepcją bezinflacyjnego finansowania wzrostu. Przyciągała go także Kaleckiego koncepcja „ustrojów pośrednich”, intelektualnie zbliżona do poglądów Prebisha.

Poza aktywnym udziałem w Kursie López szybko włączył się także w prace Seminarium, które skupiały się wokół planowania rozwoju krajów Trzeciego Świata, rozpatrywanych tak w kategoriach makroekonomicznych, jak i z bardziej praktycznego punktu widzenia (analiza aktualnie realizowanych planów rozwojowych i opracowywanie wzorcowych planów dla wybranych krajów). Z upływem czasu w seminarium brało udział wielu zapraszanych planistów z krajów rozwijających się, co wpłynęło na rozszerzenie dyskusowanej tematyki poza ćwiczenia planistyczne, w kierunku budowy optymalnych planów pięcioletnich dla kilku podstawowych typów gospodarki rozwijającej się. Przygotowywano wzorcowe plany dla gospodarek z dominującym sektorem rolnym, o typie zbliżonym do ówczesnej

---

³ Na Uniwersytecie w Concepción w latach 1966 i 1969–1970 López pracował w Katedrze im. Raúla Prebisha.

Mongolii (ale z uwzględnieniem historycznych doświadczeń Argentyny i Australii), dla kraju z silnym sektorem monokulturowym, o profilu zbliżonym do Ghany, czy dla kraju, którego cechą wyróżniającą była duża enklawa kapitału zagranicznego w sektorze górniczym.

Punktem wyjścia tych ćwiczeń planistycznych było opracowanie zestawu tabel obejmujących podstawowe wielkości agregatowe odzwierciedlające stan i tendencje rozwojowe hipotetycznych gospodarek krajów mniej rozwiniętych, przy czym zestaw ten musiał spełniać następujące warunki:

1. Ograniczać do minimum ilość niezbędnych danych.
2. Wprowadzać do planu tylko te dane, które na ogół były dostępne w bieżących publikacjach statystycznych badanych krajów lub które na podstawie tych statystyk można było oszacować z dużym prawdopodobieństwem.
3. Zbudować plan wewnętrznie zbilansowany, z uwzględnieniem nie tylko globalnych rozmiarów podaży i popytu, ale również ich rozbitcia na podstawowe grupy dóbr.

Celem tych analiz było zbadanie, jakie tempo wzrostu dochodu narodowego może osiągnąć kraj rozwijający się, stosując planowanie gospodarcze, jeśli nawet w punkcie startu nie dysponuje szczególnymi ułatwieniami i napotyka dość niekorzystne warunki zewnętrzne w czasie realizacji planu. Zakładano też, że w toku realizacji planu warunki instytucjonalne nie ulegną zasadniczym przeobrażeniom oraz że nie dopuści się do powstania poważniejszych napięć inflacyjnych (plan musiał być zbilansowany nie tylko w jego końcowym roku, ale we wszystkich jego latach)⁴.

Te prace nad wzorcowymi planami rozwoju zaowocowały w 1967 roku propozycją przygotowania podręcznika „gier planistycznych” dla ONZ-towskiego Afrykańskiego Instytutu Rozwoju Gospodarczego i Planowania (IDEP) w Dakarze oraz dla uczestników Wyższego Kursu Planowania Gospodarczego przy SGPiS. „Kalecki wraz z Ignacym Sachsem mieli napisać część poświęconą metodologii wieloletniego planowania i metod uwzględniania problemów wyłaniających się w trakcie realizacji planu, podczas gdy ich kilku najbliższych współpracowników miało sporządzić tabelaryczną makietę planu wieloletniego wraz z wyjaśnieniami jej konstrukcji i faz budowy planu. Prace nad drugą redakcją podręcznika zostały przerwane w wyniku wydarzeń marca 1968 roku w Polsce” (tamże, s. 46–47).

Pracę dyplomową pod kierunkiem Kaleckiego López poświęcił problematyce wyboru technik produkcji, w 1967 r. otrzymał za nią wyróżnienie i w tym samym roku otworzył na SGPiS przewód doktorski. Promotorem miał być Kalecki, a tematem: „On the functioning of the mixed economy, with special reference to some Latin American countries”. Jego pobyt w Warszawie przerwały wydarzenia z marca 1968 r., które były kulminacją kryzysu gospodarczego i politycznego, a których owocem była m.in. antysemicka kampania i odsunięcie od pracy naukowej i dydaktycznej najbliższych współpracowników Kaleckiego, z których wielu następnie z Polski wyemigrowało. López, który był naocznym świadkiem

⁴ Osiatyński 2015, s. 46.

tych represji, w 1969 r. z dość zaawansowaną pracą doktorską wrócił na swój uniwersytet w Concepción, skąd w liście z 5 listopada 1969 r. pisał do Kaleckiego m.in. (fragmenty listu i odpowiedzi Kaleckiego za: Michał Kalecki, 1985, s. 315–316):

Drogi Profesorze Kalecki

W końcu dotarłem do Concepción, gdzie mieści się uniwersytet, na którym mam pracować.

Na najbliższy rok akademicki przygotowuję cykl wykładów na temat teorii rozwoju gospodarki kapitalistycznej, który będzie się opierał głównie na Pańskiej *Teorii dynamiki gospodarczej*. Problem, na który się tu natknąłem, polega wszakże na braku książek i podręczników; ekonomia jest stosunkowo młodą dziedziną nauki w moim kraju. Chciałbym wobec tego prosić Pana o przesłanie mi wszelkich zbędnych odbitek, jakie mógłby Pan mieć. Interesuje mnie zwłaszcza Pańska rozprawa „Pełne zatrudnienie przez pobudzanie prywatnych inwestycji”.

Ponadto mam do Pana jeszcze dwie sprawy. Pierwsza wiąże się z tematem, który przyciąga uwagę najlepszych lewicowych ekonomistów w Ameryce Łacińskiej: grupa naukowców prowadzi badania nad problemem zależności ekonomicznej – drugą stroną medalu imperializmu. Chcieliby oni wiedzieć, czy w Pana planach naukowych leży podjęcie tego właśnie tematu lub też tematu ogólniejszego, wiążącego się z imperializmem. Lewicowi ekonomiści zdają sobie obecnie o wiele lepiej sprawę z tego, że zagadnienia te są niezwykle skomplikowane i wymagają bardzo poważnych studiów.

Druga sprawa wiąże się z Pańską koncepcją „ustrojów pośrednich”. Mam pewne wątpliwości, czy nadaje się ona do przypadku Chile. Pamiętam, że kiedyś powiedział mi Pan, iż w moim kraju z powodzeniem mógłby zapanować tego typu ustrój. Wydaje mi się jednak, że Chile nie spełnia dwóch niezbędnych do tego warunków. Po pierwsze, chilijska burżuazja ma pewne, ilościowo wymierne znaczenie. Po drugie, siła polityczna klasy robotniczej i jej partii politycznych jest stosunkowo znaczna (partia socjalistyczna i partia komunistyczna – a obie są marksistowskie – w wyborach otrzymują około 30% głosów). Tak więc z tego punktu widzenia sytuacja w Chile przypominałaby trochę sytuację w Indonezji, w przeciwieństwie do Peru, a ostatnio także w Boliwii, i wydaje mi się, że mniej więcej odpowiada sytuacji w Egipcie w okresie przed Naserem.

Wątpliwości te nasunęły mi się po na wpół przewrocie, jaki miał ostatnio miejsce w Chile. W istocie, zważywszy na polityczną i klasową strukturę grupy wojskowych, która dokonała przewrotu, było zupełnie jasne, że wydarzenia w Chile będą przebiegały raczej podobnie jak w Argentynie lub Brazylii, a nie jak w Peru lub Boliwii⁵.

W odpowiedzi z 16 lutego 1970 r. Kalecki pisał m.in:

Przeprowadzenie pewnych prac związanych z problemem „zależności ekonomicznej”, który szczególnie zaprzęta uwagę Pana kolegów, mogłoby mnie również interesować. Zagadnienie to jest jednak bardzo ogólne i byłoby bardzo dobrze, gdyby udało się sformułować konkretne kwestie, które zdaniem Pana kolegów wymagają ponownego zbadania.

⁵ 21 października 1969 r. nastąpił krótkotrwały bunt jednostki artylerii *Tacna* stacjonującej w Antofagasta, wymierzony przeciwko rządowi Chile i prezydentowi Eduardo Frei.

Zgadzam się, że Chile niezbyt dobrze pasuje do modelu „ustroju pośredniego”, jest bowiem krajem stosunkowo wysoko uprzemysłowionym. Nie zgadzam się jednak co do porównania z Indonezją. Warunki w Argentynie i Brazylii, które Pan dalej wymienia, są znacznie bliższe warunkom panującym w Chile. Nadal zamierzam napisać studium poświęcone Boliwii i Peru, o którym rozmawialiśmy.

Artykuł „Boliwia: przykład ‘ustroju pośredniego’ w Ameryce Łacińskiej” Kalecki napisał wspólnie z Marcinem Kulą, który wspomina, że dzięki staraniom Lópeza ukazał się on pierwotnie w czasopiśmie Uniwersytetu w Concepción, „Economía y Administración” (1970, nr 16), a jego przedruk w „Estudios Internacionales” (Instituto de Estudios Internacionales de la Universidad de Chile, 1970, nr 15; zob. Kalecki 1985, s. 344).

Ostatecznie przewód doktorski López przeniósł na Uniwersytet Warszawski, gdzie jego nowym promotorem został profesor Józef Pajestka. Doktorat obronił w 1970 r. na podstawie rozprawy: *Income Distribution in Development Process in Latin America – Selected Countries*. W 1971 roku objął stanowisko pracownika naukowego na Uniwersytecie Chilijskim w Santiago. Od czasu objęcia prezydentury w 1970 r. przez Salvadora Allende, silnie wspieranego przez Movimiento de Acción Popular Unitario (MAPU), którego López był członkiem, blisko współpracował on z politykami gospodarczymi z otoczenia prezydenta, realizującego wyraźnie lewicowy program gospodarczy. W 1971 r. López pisał o strategii gospodarczej Rządu Allende (zob. López 1971), a rok później o podstawach programu nowej ekonomii (zob. López 1972). Także w 1972 r. w pracy zbiorowej *La Economía Chilena en 1971* opublikował rozdział o wynikach polityki gospodarczej rządu Allende (zob. López 1972a). W latach 1972–1973 pracował w departamencie analiz chilijskiego przedsiębiorstwa państwowego, Corporación del Cobre, które zajmowało się wydobywaniem i eksportem miedzi – najważniejszego produktu eksportowanego przez Chile.

Po przewrocie 11 września 1973 r. i wprowadzeniu przez Augusto Pinocheta dyktatury wojskowej López i MAPU wzywali do stawiania powszechnego oporu. W porównaniu do wielu innych dla Lópeza nie skończyło się to tragicznie. Zonie Judith udało się wyjechać z Chile, a jej mężowi po kilku latach pozwolono do niej dołączyć. W latach 1976–1978 pracował w Instytucie Badań Handlu Zagranicznego w Wenezueli, a w 1979 roku wraz z rodziną przeniósł się do miasta Meksyk, gdzie dostał profesurę na Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM). Po kilku latach państwo López otrzymali obywatelstwo Meksyku. Na UNAM pracował aż do emerytury.

Po wyjeździe obu córek, Manueli i Antonii, na studia w Europie, a następnie ich zamieszkaniu w Paryżu Lópezwie coraz częściej do nich przyjeżdżali, co pozwoliło Julio wznowić kontakty m.in. z Ignacym Sachsem, Kazimierzem Łaskim i z rozproszonym dawnym środowiskiem naukowym Kaleckiego, także w Polsce. W ostatnich latach wykładał na uniwersytecie w Barcelonie, a od 2018 roku zamieszkał w Paryżu, stale jednak blisko współpracując z UNAM. Kiedy w ubiegłym roku Delegacja Rzeczypospolitej Polskiej do OECD wraz z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym organizowały w Paryżu konferencję poświęconą

dorobkowi Kaleckiego w obszarze krajów rozwijających się, bardzo nam zależało na referacie Lópeza na te tematy i jego uczestnictwie w debacie. Niestety już wcześniej przyjął zobowiązanie do udziału w innej konferencji, organizowanej właśnie przez UNAM, i ku jego i naszemu rozczarowaniu nie mógł wtedy z nami być. W grudniu 2019 r. zdiagnozowano u niego raka. Zmarł 3 maja 2020 roku.

Julio López jest autorem kilkudziesięciu artykułów i kilku książek, w których kontynuuje i rozwija teorię Michała Kaleckiego, wykorzystując ją przede wszystkim do badania współczesnych problemów krajów Ameryki Łacińskiej, zwłaszcza Meksyku. Wśród jego publikacji z ostatnich lat w tym obszarze badawczym na szczególną uwagę zasługują dwa artykuły napisane wspólnie z Verónica de Jesús Romo (zob. López i Romo 2020 oraz 2019), napisany wspólnie z Roberto Valencia Arriaga artykuł o walce z inflacją w Meksyku (López i Arriaga, 2019), jego refleksje nad czynnikami wzrostu w średnio zamożnej gospodarce otwartej typu Meksyku (López 2018), studium o zmianach udziału płac w gospodarce otwartej na przykładzie Meksyku (López i Malagamba-Moran, 2017), artykuł o skutkach finansowej liberalizacji na przykładzie Meksyku (López 2015), i drugi, o makroekonomicznych powiązaniach gospodarki Meksyku (López, Sánchez i Spanos, 2011), artykuł o związkach między polityką fiskalną i prywatnymi inwestycjami (López i Caballero, 2011) oraz studium o płacach nominalnych w przemyśle przetwórczym i w usługach w Meksyku (López, Sánchez, Contreras i Chong, 2008) a także artykuł o związkach między deficytem finansów publicznych a pełnym zatrudnieniem (López 2000).

Dla polskiego czytelnika szczególnie interesujące mogą być publikacje Lópeza poświęcone Michałowi Kaleckiemu. W 1986 r. ukazał się jego artykuł o Kaleckiego teorii efektywnego popytu (López 1986), następnie porównanie czynników wyznaczających inwestycji u Kaleckiego i u Keynesa (López i Tracy Mott 1999) i w tym samym roku dwa studia Lópeza: próba wyjaśnienia w oparciu o model Kaleckiego przyspieszenia rozwoju w Ameryce Łacińskiej w tamtych latach (López 1999a) oraz o perspektywach rozwoju tych krajów (López 1999b). W tym samym roku publikuje też artykuł o dwóch wersjach teorii efektywnego popytu (López 1999c). W 1999 r. López wziął udział w zorganizowanej w Warszawie przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne konferencji z okazji stulecia urodzin Michała Kaleckiego, podczas której przedstawił referat *Economic Crises in Latin America: Some Considerations in the Light of Kalecki's Theory*, który z pewnym opóźnieniem ukazał się w 2004 r. w książce pod red. Z. Sadowskiego i A. Szeworskiego, *Kalecki's Economy Today* (López 1999/2004). W 2007 r. opierając się na teorii Kaleckiego stawiał pytanie, czy polityka pełnego zatrudnienia jest już niepotrzebna (López 2007), w 2009 r. po raz pierwszy pisał o Kaleckim jako o pionierze ekonomii rozwoju (López 2009). Jego autorstwa jest też rozdział „Keynes, Kalecki, and the Real World” w głośnej w środowisku ekonomii postkeynesowskiej książce *Keynesian Reflections. Effective Demand, Money, Finance and Policies in the Crisis* (López 2013).

Jednak najważniejszą publikacją Lópeza poświęconą dorobkowi Kaleckiego była jego oraz Michaëla Assous monografia *Michał Kalecki* (López i Assous 2010; polskie wydanie – od którego autorzy wspaniałomyślnie zrezygnowali z honorarium – zob. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 2011). W tej biografii,

obok pochodzących sprzed czterdziestu lat jego notatek z wykładów Kaleckiego, chociaż wychowany na teoriach ekonomicznej zależności i strukturalizmu Prebisha i Furtado, i na Uniwersytecie Concepción do czasu wyjazdu na stypendium i po powrocie z Polski pracujący w katedrze im. Prebisha, López uznaje Kaleckiego za pioniera ekonomii rozwoju. Zawsze był daleki od głównego nurtu ekonomii. Przeciwnie – korzeni swoich poglądów szukał raczej u Marksa niż u Friedmana. Miał wyraźnie bardzo lewicowe poglądy i partyjne afiliacje. W przytaczanym przez mnie wyborze jego publikacji w istocie już od pierwszych prac z lat 1966–1967 widać silne wychylenie w kierunku polityki gospodarczej – od czasu Kaleckiego z wyraźnym akcentem na politykę pełnego zatrudnienia i znacznego państwowego interwencjonizmu, w każdym razie w krajach rozwijających się. Cały jego dorobek naukowy nie pozostawia cienia wątpliwości, że od czasu zetknięcia się z Kaleckim i poznania jego teorii były one dla López'a najważniejszym punktem odniesienia.

Bibliografia

- Kalecki M. (1985), *Dzieła t. 5, Kraje rozwijające się i studia varia*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Kalecki M. (1963/1984), *Zarys teorii wzrostu gospodarki socjalistycznej*, rozdz. 10, w: *Dzieła, t. 4, Socjalizm: Wzrost gospodarczy i efektywność inwestycji*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- López J.G. (1966), *La relación producto-inversión y la tasa óptima de inversión*, „El Trimestre Económico” 33(4).
- López J.G. (1967), *La selección de la tecnología y el crecimiento económico*, „Desarrollo Económico” 6(24).
- López J.G. (1971), *La estrategia económica del Gobierno de la Unidad Popular*, „Cuadernos de la Realidad Nacional”, Universidad Católica de Chile.
- López J.G. (1972), „Sobre la construcción de la nueva economía”, *Cuadernos de la Realidad Nacional*, Universidad Católica de Chile.
- López J.G. (1972a), *La economía política de la Unidad Popular: Una evaluación de su primer año de gobierno*, w: *La Economía Chilena en 1971*, Instituto de Economía, Universidad de Chile.
- López J.G. (1986), *Michal Kalecki e a Teoría da Demanda Efetiva*, „Brazilian Journal of Political Economy: Revista de Economía Política” 6(3).
- López J.G. (1986a), *Es posible acelerar el crecimiento económico de América Latina: relejendo a Michal Kalecki*, „Revista de Economía Contemporánea” 3(1).
- López J.G. (1986b), *Economic Growth Prospects for Latin America: A Debate Based on M. Kalecki's Theory*, *Mondes en Développement*, UNAM, 27, s. 35–45.
- López J.G. (1986c), *Two Versions of the Principle of the Principle of Effective Demand*, „Journal of Post Keynesian Economics” 24(4).
- López J.G. (1999/2004), *Economic Crises in Latin America: Some Considerations in the Light of Kalecki's Theory*, w: Z. Sadowski i A. Szeworski (red.): *Kalecki's Economy Today*, Routledge, London 2004, s. 201–214.
- López J.G. (2000), *Budget Deficit and Full Employment*, „Journal of Post Keynesian Economics” 22(4).

- López J.G. (2007), *Are Full Employment Policies Obsolete?*, „International Journal of Political Economy” 36(3).
- López J.G. (2009), *Michał Kalecki, um pioneiro da teoria econômica do desenvolvimento*, „Revista de Economía Política” 29(2).
- López J.G. (2013), *Keynes, Kalecki, and the Real World*, w: T. Hirai, M.C. Marcuzzo, P. Mehrling (red.), *Keynesian Reflections. Effective Demand, Money, Finance and Policies in the Crisis*, Oxford University Press, Oxford.
- López J.G. (2015), *Trade and Financial Liberalization Revisited: Mexico's Experience*, „Journal of Post Keynesian Economics” 38(3).
- López J.G. (2018), *Growth Dilemmas in Open Middle-income Economies: a Reflection on Mexico's Recent Experience*, „Review of Keynesian Economics” 6(3).
- López J.G., Mott T. (1986), *Kalecki vs. Keynes on the Determinants of Investment*, „Review of Political Economy” 11(3).
- López J.G., Sánchez A., Contreras A., Chong M. (2008), *Money Wages in Mexico. A Tale of Two Industries*, „Investigación Económica” 67(266).
- López J.G., Assous M. (2010/2011), *Michał Kalecki*, Palgrave, Basingstoke 2010; polski przekład: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa 2011.
- López J.G., Caballero E. (2011), *Fiscal Policy and Private Investment. Latin America in a Comparative Perspective*, „Revista de Economía Política” 32(2).
- López J.G., Sánchez A., Spanos A. (2011), *Macroeconomic linkages in Mexico*, „Metroeconomía” 62(2).
- López J.G., Malagamba-Moran S. (2017), *The Wage-Share in an Open Economy. Discussing Mexico's Experience*, „Metroeconomía” 68(4).
- López J.G., Arriaga R.V. (2019), *Fighting Inflation in Mexico: Theory and Evidence*, „Journal of Post Keynesian Economics” 42(2).
- López J.G., Romo V.J. (2019), *On Wage- and Profit-led Demand Regimes: Learning from the Evidence*, „Journal of Post Keynesian Economics” 42(4).
- López J.G., Romo V.J. (2020), *Modeling the Real Exchange Rate: Looking for Evidence of the Wage-share Effect*, „Review of Keynesian Economics” 8(2).
- Osiatyński J. (2015), *Wstęp: Ekonomia Michała Kaleckiego*, w: K. Łaski i J. Osiatyński (red.), *Michał Kalecki, Kapitalizm: dynamika gospodarcza i pełne zatrudnienie, wybór tekstów*, Iton Society, Warszawa.
- Prebisch R. (1950), *The Economic Development of Latin America and Its Principal Problems*, United Nations, New York.